

Solar Town (Päikeselinn) energiakogukond Slavutõtšis, Ukrainas

Foto autor ©: Solar Town

Olulist:

- Slavutõtš on Ukraina noorim linn ja ühtlasi ka viimane linn, mis ehitati NLiidu ajal.
- Solar Town on esimene taoline energiaühistu Ukrainas.
- Energiaühistu on üles ehitatud demokraatlike väärtuste ja põhimõtete alusel (erinevalt teistest Ukraina kogukondadest), kus elektrijaam ei kuulu ühele korporatsioonile ning ei sõltu välisest elektrivõrgust, vaid on mitmete kohalike elanike omandis.
- Tänu päikeseenergia kasutuselevõtule saab linn hakata aegamisi lahti ütlema tuumaenergiast ning saada sellest sõltumatuks.

Taustainformatsioon:

Slavutõtš on väike linn Ukraina põhjaosas, mis asutati 1986. aastal peale Tšernobõli katastroofi sellega kaasnenud majutusprobleemide lahendamiseks. See on Ukraina noorim linn ja ühtlasi ka viimane linn, mis ehitati Nõukogude ajal. Kaheksast Nõukogude Liidu vabariigist otsiti arhitekte, kes planeeriksid 21. sajandi linna viitega modernsele arhitektuurile. Iga linnaosa on sarnane seda projekteerinud arhitekti enda kodulinnale, mis teeb Slavutõtšist väga unikaalse ja omanäolise asumi. Linnaelanikud olid Tšernobõli katastroofi põgenikud, kes töötasid või töötavad tänini tuumajaamas.

Lühikokkuvõtte projektist:

Solar Town projekti algne plaan on ehitada kolm päikeseenergiajaama ning müüa toodetud elektrit erihinnaga kasutades ära riiklikke makse. Elektrijaam on kohaliku ühistu omanduses, mille liikmed on Slavutõtšielanikud ja muud investorid üle Ukraina. Ka Slavutõtši linn ise on ühistu liige.

Projekti eestvedajad ja nende motivatsioon:

Slavutõtsi ajalugu ja tegevus on tugevalt seotud Tšernobõli ning tuumaenergiaga, kuid grupp kohalikke elanikke tahtsid muuta linna loomislugu paremaks ning tuldi ideele luua päikeseenergiaühistu, mis hoolitseks ja tooks kasu linna elanikele. Idee sündis Ukraina Roheinkubaatorist, mis oli varem Slavutõtsis tegelenud mitmete teiste energia- ja kohalike projektide arendamisega. Linnapeale ja teistele kohalikele mõjukatele isikutele meeldis väga mõte „tuumalinna“ ümber kujundada ning tuua sisse uusi arendussuundi.

Otsustamise protsess:

Peale linnapealt ideele heakskiidu saamist asutati ühistu 2018. aastal ning algatati rahastuskampaania, läbi mille said kodanikud projekti investeerida ja ühtlasi ka hakata ühistu liikmeteks. Nelja kuuga koguti 150 000 eurot ning 2019. aasta oktoobrist hakati paneele paigaldama. Rahastuskampaania kestab tänaseni ning ühistu tegeleb nii elektri tootmisega kui teiste kohalike projektide toetamisega.

Omandimudel:

Ligi 100 ühistu liiget teevad koos investeringuid ja selle abil paigaldatakse päikesepaneelid linnavalitsuse hoonetele. Iga ühistu liige ja ühtlasi osaku omanik saab igal aastal dividende vastavalt sellele, palju kasumit projekt teenib, millest arvutatakse maha paneelide hooldus- ja kasutuskulud. Osakuid saab soetada alates 500 eurost, kuid alles iga investeeritud 1000 euro pealt teenitakse tagasi umbes 140 eurot kuni 2030. aastani. Projekti peamine mõte ei ole aga raha teenida, vaid pühenduda kohalikule arendusele ja annetada iga aasta 5% oma aastasest sissetulekust kohalike projektide rahastamiseks.

Rahastus ja majanduslik jätkusuutlikkus:

Projekti juhib väike meeskond energiaeksperte, juriste ja majandusteadlasi, kes tahavad edendada majandust panustades sedamoodi kogukonna arengusse. Käivitati ühisrahastuskampaania, mis kestab tänaseni. Esmalt anti võimalus rahastuses osaleda ainult Slavutõtsi elanikel, kelle jaoks käivitati kampaania kaks nädalat enne põhirahastuse küsimist. Nende nädalatega koguti 135 000 eurot kohalikelt investeringuid algselt plaanitud 175 000 eurost.

Projekti rakendamine:

2019. aasta oktoobrist novembrini paigaldati ühistu poolt 200 kW võimsusega paneelid kolmele omavalitsuse hoonele ning ühendati need kohaliku elektrivõrgustikuga. Iga jaam on nimetatud mõne Ukraina teadlase järgi. Paneelide paigaldamiseks kasutati ka professionaalset kohalikku tööjõudu, mis on linna kõige hinnalisem ja vajalikum ressurss.

Projekti kasu:

Kodanike poolt tehtav ühisinvesteering päikesepaneelide paigaldamisesse ja rakendamisesse toodab puhtast elektrit Slavutõtsi elanikele ning teenib kasumit ühistu liikmetele ja linnale. Lisaks on ühistu munitsipaalne, sest see loodi linna kaasabil, tänu millele loob ühistu linna kogukonnale uusi võimalusi ja osa kasumist investeeritakse uutesse Slavutõtsi projektidesse. Samuti pole ühistu osakute ostmise piiratud õigus ainult linnakodanikele, vaid neid võivad soetada inimesed ka mujalt Ukraina piirkondadest.

Takistused:

Kõige rohkem kulus projekti elluviimisele isiklikku aega, energiat ja pealehakkamist, kuid tänu tugevale visioonile ning motivatsioonile luua õitsev kogukond tulevikukindla energiamudeliga, aitas see plaaniga jätkata. Üle tuli olla endale seatud piirangutest ja säilitada tahet midagi suurt korda saata.

Peamised õppetunnid:

- Energia nõuab suuri investeeringuid, kuid kui kombineerida tavakodanike poolt tehtud väiksemaid investeeringuid, siis see võimaldab energiavaldkonnas ühiselt projekte käivitada.
- Hea näide sellest, kuidas energiainnovatsioonid võivad tuua kasu kogukondadele läbi energiasäästu, kohalike taastuvenergiaallikate, lihtsate võrguühenduste ja haridusprogrammide.
- Sellise projekti õnnestumisele aitab tugevalt kaasa toetus kohalikelt poliitikakujundajatelt ja kogukonnalt, kuid kindlasti ka plaanitava tegevuse läbipaistvus – kõik teavad millega, kuidas ja miks tegeletakse.

Projekti eestvedajate soovitus poliitikakujundajatele:

Sellised ühistud on hea näide, milline võib olla ühiskondlik transformatsioon ja kuidas lahti öelda taastumatutest energiaallikatest ning on võimalik saavutada fossiilkütustest vaba tulevikku. Ühistu toob kasu nii selle liikmetele, kui ka tervele linnale olles eeskujuks teistele loodavatele energiaühistutele, tõstes linna mainet ja püüdes tähelepanu. Tuues sisse uusi ideid ja lahendusi ning saades nendele ka toetust on kodanikud rohkem valmis nendega kaasa minema ning on julgemad ise uute lahenduste peale mõtlema.

Autor ja ühistu eestvedaja

Andrij Zinchenko

Sonyachne Misto (Solar Town), Slavutõtš

Allikad:

Friends of the Earth Europe. 2020. How an innovative community overcame Ukraine's nuclear trauma. Available: <http://www.foeeurope.org/slavutych-community-energy-150520>

J. B. Bader. 2020. A new life for Chernobyl: From nuclear to solar power plants. Available: <https://www.euractiv.com/section/energy-environment/opinion/a-new-life-for-chernobyl-from-nuclear-to-solar-power-plants/>

S. Giovannini. 2019. Slavutych, Ukraine – The community energy story you need to hear. Available: <https://energy-cities.eu/slavutych-ukraine-the-community-energy-story-you-need-to-hear/>

Sonyachne Misto, 2020. Available (in Ukrainian): <https://solartown.com.ua/>

